

Defensie

Ministerie van Defensie

Postbus 20701
2500 ES Den Haag
Telefoon (070) 318 81 88
Fax (070) 318 78 88

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Datum 5 oktober 2007
Ons kenmerk DMO/DB/2007022263
Onderwerp Schriftelijke vragen Pacer Amstel-project

In de bijlage bied ik u de antwoorden aan op de vragen van het lid Eijsink over het Pacer Amstel Project (ingezonden 20 september 2007, nr. 2070800310).

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Defensie

Antwoorden op de vragen van het lid Eijsink over het Pacer Amstel Project
(Ingezonden 20 september 2007, nr. 2070800310)

1.

Bent u op de hoogte van het artikel ‘Pacer Amstel Project verlengt levensduur F-16’s’? ¹

Ja.

2.

Is het waar dat 105 F-16's tot 2009 een levensduur verlengende en operationele capaciteit verhogende behandeling krijgen? Wat is de reden voor dit project? Hoeveel ‘levensduur’ wordt er per vliegtuig door dit project gewonnen?

De F-16 is ontworpen als lichte luchtverdedigingsjager. Inmiddels wordt het toestel al jarenlang als *multi-role* gevechtsvliegtuig gebruikt waarbij het onder meer ook geschikt moet zijn voor het aanvallen van doelen op de grond. De belasting van het vliegtuig is vanaf het begin veel zwaarder geweest dan oorspronkelijk was voorzien. Daarom worden regelmatig metingen verricht om problemen met de structuur van het vliegtuig op te sporen. Eventuele scheurvorming kan dan in een vroeg stadium worden gerepareerd.

Het is echter beter scheurvorming te voorkómen omdat reparaties tijdrovend en kostbaar zijn. Bovendien is een toestel tijdens reparaties geruime tijd niet inzetbaar. Met projecten als Pacer Amstel worden de vliegtuigdelen waar de kans op problemen groot is, op een gecoördineerde en efficiënte wijze in één keer aangepakt. Bovendien kunnen andere activiteiten met dit project worden gecombineerd. Zo worden tijdens Pacer Amstel tevens de operationele verbeteringen in het kader van de ‘M’-modificatieprogramma’s uitgevoerd. Met de brief van 3 oktober jl. (kenmerk S2007016860) over het project Mode 5 IFF en het M6-modificatieprogramma voor de F-16 bent u hierover nader geïnformeerd. Het doel van het project Pacer Amstel als zodanig is beperkt tot het behouden van de technische levensduur van de F-16.

Defensie

Het project Pacer Amstel is van start gegaan in 2002 en zal volgens planning in 2009 worden voltooid. Alle Nederlandse F-16's doorlopen dit programma. Bij andere landen van het internationale F-16 samenwerkingsverband worden vergelijkbare programma's uitgevoerd. Dit draagt bij tot een kosteneffectieve ontwikkeling en uitvoering.

Zoals uiteengezet in de antwoorden van 6 maart 2002 op schriftelijke vragen over de vervanging van de F-16 (Kamerstuk 26 488 nr. 9) wordt voorzien dat de F-16's bij uitfasering ongeveer 30 jaar oud zullen zijn. Met Pacer Amstel wordt deze technische levensduur niet verder verlengd, maar wordt wél verzekerd dat de voorziene technische levensduur van ongeveer 30 jaar zo doelmatig mogelijk wordt bereikt.

Naast de technische levensduur heeft ook de operationele levensduur van de F-16 zijn grenzen. De operationele levensduur wordt hoofdzakelijk bepaald door de mogelijkheden samen met bondgenoten op te treden en door de luchtverdedigingscapaciteiten van potentiële tegenstanders. Pacer Amstel heeft geen relatie met de operationele levensduur van het vliegtuig.

3.

Hoe hoog zijn de kosten die met dit project gemoeid zijn? Zijn deze kosten in de begroting verantwoord en zo ja, hoe? Zijn deze kosten in het jaarverslag verantwoord en zo ja, hoe? Waarom is dit proces niet volgens de DMP-procedure (Defensie Materieelproces) aan de Kamer voorgelegd?

Pacer Amstel is geen investeringsproject. Het is een instandhoudingsproject waarbij onderhoud wordt uitgevoerd en verbeteringen in de constructie worden aangebracht. Er is geen sprake van een toevoeging van technologisch hoogwaardige functionaliteiten op grond waarvan het project als investeringsproject had kunnen worden aangemerkt. Het Defensie Materieel Proces (DMP) is daarom niet van toepassing op dit project. Overigens is het project Pacer Amstel regelmatig aan de orde geweest in Kamerbrieven, departementale jaarverslagen en begrotingsstukken, zoals in de Kamerstukken 26 488 nr. 9; 28 880 nr. 32; 27 487 nrs. 3 en 4; 29 540 nr. 22; 29 800 X nr. 2; 29 897 nr. 2; 29 800 X nr. 62; en 30 100 X nr. 1.

Pacer Amstel wordt uitgevoerd door het Logistiek Centrum Woensdrecht (LCW) dat deel uitmaakt van de Defensie Materieel Organisatie (DMO), in samenwerking met Stork. In de begrotingssystematiek maken instandhoudingskosten deel uit van de materieelexploitatie. Vanwege de rol van het LCW bij de instandhouding zijn de kosten van Pacer Amstel opgenomen bij de materieelexploitatie van de DMO (begrotingsartikel 25, Logistieke ondersteuning luchtmacht). Hierbij gaat het om een bedrag van € 85,9 miljoen.

4.

Wat is de betekenis van dit project voor het project 'Vervanging F-16'? Waarom is dit project nooit in de voortgangsnotities vervanging F-16 aan de orde gekomen?

Het project Pacer Amstel beoogt de technische levensduur van de F-16 van ongeveer dertig jaar te behouden. Daarmee sluit dit project goed aan op de planning van het project 'Vervanging F-16'. Bij de vaststelling van het schema voor de invoering van de opvolger van de F-16 en de uitfasering van F-16's is doelmatigheid een belangrijke overweging.

In de jaarrapportages 'Vervanging F-16' wordt Pacer Amstel niet behandeld omdat het niet gaat om een investeringsproject voor nieuw materieel dat een relatie heeft met de vervanging van de F-16.

5.

Zijn er aanvullend op het Pacer Amstel Project nog andere levensduurverlengende programma's voor de F-16 denkbaar?

Ja. Gelijktijdig met Pacer Amstel wordt momenteel ook een programma ter versterking van het landingsgestel uitgevoerd. Verder zal een project worden uitgevoerd dat enkele technische problemen in de vleugel moet oplossen.

Bij de permanente inspecties komen steeds nieuwe punten naar voren. Zo is onlangs duidelijk geworden dat enkele delen van de romp in de komende jaren moeten worden aangepakt. Dergelijke reparaties zijn duur, en leggen een steeds groter beslag op de onderhoudscapaciteit die nodig is voor het garanderen van de inzetbaarheid.

Defensie

Met het project Pacer Amstel worden de technische grenzen van het F-16 ontwerp langzamerhand bereikt. Verder daalt overal ter wereld het aantal operationele F-16 toestellen van de relatief oude 'block 10/15' configuratie waarover Nederland beschikt. Daardoor wordt het steeds moeilijker en duurder om nog een grootschalig instandhoudingsprogramma uit te voeren. In 2002 is bij de door het toenmalige kabinet uitgevoerde kandidatenevaluatie voor de vervanging van de F-16 geconcludeerd dat een 'endlife update' op de F-16 geen reële optie is (Kamerstukken 26 488 nrs. 8 en 9).

6.

Wilt u de vragen op korte termijn (uiterlijk binnen twee weken na dato) beantwoorden opdat de antwoorden nog een rol kunnen spelen bij de behandeling van de Defensiebegroting 2008 in de Kamer?

Ja.

1) Defensiekrant, 13 september 2007